

політику підприємства.

В наш час вкрай необхідна система підготовки і перепідготовки працівників центрів управління персоналом сільського господарства, оскільки в країні практично немає спеціальних вищих навчальних закладів, які б готували фахівців даного профілю.

Нагальним залишається і питання підвищення продуктивності праці в АПК, оскільки цей показник в Україні значно нижчий ніж в країнах з розвинутою ринковою економікою. Рівень продуктивності праці значною мірою залежить від рівня підготовки кадрів.

Література

1. Гринчук Ю.С./Формування ринкових відносин в Україні.-Київ, 2008 - №11 – с.137-141.
2. В.Д. Стефінін / Персонал. – Івано-Франковськ, 2008, №1- с.42-45.
3. О.М. Криворучко /Актуальні проблеми економіки. – Київ, 2009-№4 – с. 98-105.
4. О.Д. Васильчук/ Інвестиції,практика,досвід.- Київ,2008 - №7 – с.26-29.
5. І.Д. Липовий / Економіка і регіони.Вісник Полтавського національного технічного університету.-Полтава, 2009 - №1-с.56-61.
6. В.О. Мазуренко /Держава та регіони,серія економіка і підприємства.-Харків,2008-№2-с.61-65.

СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бучок А.

Науковий керівник: Матвієнко О.Л., асистент

***Анотація.** У статті розглянуто потребу технологічного забезпечення інформаційних систем менеджменту на підприємствах та організаціях. Запропоновано організаційно-економічні шляхи вдосконалення використання інформаційних систем за допомогою технологічного забезпечення.*

***Ключові слова.** Інформаційні системи, технологічне забезпечення, ризик, управління.*

Вступ. В сучасних умовах успішна реалізація цілей і завдань управління господарськими ризиками значною мірою залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів. Підвищення рівня інформаційного забезпечення управління ризиками приводить до збільшення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, зменшення втрат від реалізації ризиків, наслідком чого є зростання показників ефективності діяльності та стабілізація фінансового стану фірми.

Управління та ризик — взаємопов'язані компоненти економічної системи. Особливо це стало помітно в період трансформації української економіки: втрата її керованості створила ризикову ситуацію для підприємницької діяльності. Управління ризиком полягає у виявленні можливих наслідків підприємницької діяльності в ризиковій ситуації; в розробці доходів, які зменшують розмір збитку; в реалізації такої системи, яка дозволить отримати високий прибуток. З точки зору методології, визначення "управління ризиком" є обмеженим, оскільки трактується як "усунення" або "зменшення" ризику.

Постановка завдання: Описати можливості та потреби використання менеджментом підприємства інформаційних засобів управління ризиками.

Результати. Теорія автоматичного управління дозволяє вивчати технічні об'єкти, знання про управління якими добре формалізовані, описані диференціальними рівняннями, передавальними функціями або частотними характеристиками.

Великі обчислювальні можливості електронної обробки даних дозволяють значно прискорити процес розробки та вибору управлінського рішення, проте недостатнє використання комп'ютерної техніки в процесі оцінки його альтернативних варіантів знижує якість ухваленого управлінського рішення та підвищує ризикованість його впровадження. Засобом, який дозволить забезпечити всебічну оцінку розробленого управлінського рішення може бути система підтримки ухвалення рішень, яка дедалі частіше включається до інтегрованих комп'ютерних інформаційних систем підприємств як одна з її складових частин. Водночас з інтеграцією системи підтримки ухвалення рішення до комп'ютерної інформаційної системи підприємства постають питання забезпечення належної кількості інформації в електронному вигляді, придатному до використання системою ухвалення управлінських рішень. Внаслідок факторів зовнішнього і внутрішнього середовища економічні суб'єкти потребують відповідної інформації про об'єкт та предмет своєї діяльності. Оскільки вирішення поставлених задач здійснюється в умовах невизначеності, проблема забезпечення суб'єктів господарської діяльності необхідною інформацією визначає актуальність поставленого завдання. [1, с 45]

Поняття "невизначеність" включає такі взаємопов'язані терміни, як "ризик", "управління", "інформація". Ризик — це ймовірність того, що події — очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на підприємство. Для кожного з різновидностей ризиків існують математичні моделі, що дозволяють розраховувати очікувані та неочікувані втрати. Вони будуються на основі статистичних даних, які накопичуються за нормальних умов діяльності. Дані моделі можуть бути різними для різних підприємств залежно від обсягу необхідних статистичних даних та рівня підготовки персоналу підрозділів управління [2, с 47-49].

Більшість економістів розглядає управління ризиком як засіб зниження ризику [3, с 350]. Це твердження враховує роль ризику як джерела прибутку, а також об'єктом визначає ризик, а не його кількісне вираження. Тому головною задачею управління ризиком на підприємстві є оптимізація рівня ризику з метою забезпечення стійкого існування та розвитку підприємства. Отже, управління ризиком — це сфера менеджменту, що

передбачає використання різноманітних підходів, процесів, заходів з метою забезпечити максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків підприємства. Кількісний аналіз ризику включає оцінку рівня ризику і рівня впливу на діяльність підприємства. Найпоширенішими в теорії управління ризиком є статистичний метод, метод використання аналогів, експертні методи, метод аналізу доречності витрат, їх використання залежить від сфери галузі, виду підприємницької діяльності. Перевага цих методів полягає в тому, що вони відносно прості. Недоліком є те, що потрібен великий обсяг інформації, яку надто складно отримати, враховуючи відносну стислість часу, що минув з моменту відродження підприємницької діяльності в Україні. Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується переходом до так званого інформаційного суспільства, у якому в результаті процесів інформації і комп'ютеризації інформаційні технології в усіх сферах діяльності відіграють важливішу роль, ніж індустріальні, аграрні тощо. Швидкість переходу до такого суспільства залежатиме від здатності людини стримувати, накопичувати, обробляти, аналізувати, передавати значні обсяги інформації, від властивостей інформаційної системи, в межах якої діють суб'єкти, та від якості тих даних, які отримує особа. Лише тоді, коли вони будуть наповнені змістом для всіх учасників інформаційно-комунікаційного процесу, можна говорити про наявність інформації відносно якості. Система інформаційного забезпечення управління фінансовим ризиком фірми являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення оцінки, аналізу та підготовки ефективних управлінських рішень.

До фінансової звітності, що застосовується при управлінні фінансовим ризиком фірми, можна віднести: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансової звітності.

Важливе місце в інструментарії управління фінансовими ризиками суб'єкта господарювання посідає портфельний аналіз (portfolio analysis), що має ряд функціонально організаційних модифікацій і може використовуватися як для виявлення, ідентифікації, оцінки, так і для вибору та обґрунтування методів нейтралізації конкретного ризику. Серед найбільш розповсюджених у сучасній фінансово-економічній літературі є наступні модифікації портфельного аналізу: аналіз портфеля цінних паперів або інших ринкових активів (тобто активів, що володіють активним ринком їх вторинного обігу) - використовується для узгодження базових характеристик портфеля, як правило, рівня його доходності та ризику шляхом диверсифікації; на даний момент існує значна кількість теоретичних моделей для аналізу портфеля активів (слід відмітити, що подавляюча їх більшість розроблялася для цінних паперів, однак може вільно застосовуватися для інших активів) - формування оптимального портфеля інвестицій (модель Марковіца), модель Шарпа та інші; управління ризиками на основі портфельного аналізу у формі портфельних матриць, зокрема: (1) матриця Бостонської консалтингової групи (портфель позиціонування суб'єкта господарювання на цільовому ринку „зростання - частка ринку”) та (2) матриця Мак-кінзі (McKinzie) (портфель позиціонування суб'єкта господарювання на цільовому ринку „привабливість - конкурентні переваги”). Слід відмітити, що портфельний аналіз може використовуватися для ідентифікації та оцінки як якісних характеристик ризику в рамках операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання (аналіз портфельних матриць), так і кількісних параметрів відповідних груп ризиків (аналіз цільового портфеля), крім того, функціонально-організаційні особливості портфельного аналізу дозволяють використовувати його для взаємоузгодженого одночасного аналізу різних видів фінансових ризиків, у тому числі, у випадку необхідності поєднання тих ризиків, що піддаються кількісній оцінці, та ризиків, що не можуть бути оцінені кількісно. Аналіз зовнішнього та конкурентного середовища необхідний для дослідження та відбору потенційних загроз і можливостей для фірми. Аналітичні таблиці можуть будуватися за такими показниками: індикатори макроекономіки; основні показники економіки регіону; основні показники підприємств-конкурентів; ринкова частка на фінансових ринках регіонів; показники фінансових ринків у розрізі процентних ставок за міжбанківськими кредитами; основні показники ринку цінних паперів; котирування дорожніх металів; процентні ставки за різними видами вкладів в національній та іноземних грошових одиницях тощо.

Для управління процентним ризиком необхідно визначити відповідність активів та пасивів за строками, що залишилися до погашення, з метою мінімізації процентного ризику та для планування ефективного розміщення коштів. Зведений аналіз передбачає оцінку підсумків управління процентним ризиком за певний проміжок часу і визначення співвідношення "прибутковість-ризик". Оцінка і прогноз стану структури балансу фірми здійснюється, в основному, ґрунтуючись на інформації, що формується у платіжних календарях (відстежуються основні напрями надходжень коштів на кореспондентський рахунок і списання з нього) та поточних балансах. Поточні баланси дають змогу зрозуміти, наскільки управління активами було оперативним, як ресурси розподілялися в активи або з яких активів були виведені ресурси. Даними принципами необхідно керуватися у процесі надання узагальненої інформації менеджерам залежно від ієрархічного рівня управління.

Висновки. Для ефективного управління процентним ризиком необхідною умовою є використання інформаційної системи, яка повинна забезпечувати оперативність у прийнятті управлінських рішень. Всю інформативну базу можна умовно розділити на ту, що надходить з внутрішніх джерел, і ту, що формується фірмою самостійно. Внутрішня інформація складається з обов'язкової, яка необхідна для звітування фірми перед регулюючими органами, та управлінської, яка формується фірмою самостійно. Для спрощення аналізу всього масиву управлінської інформації, його можна розподілити на чотири блоки: зовнішнє та конкурентне середовище, структура балансу, доходності та ризику, зведений аналіз. Доцільно в кожному блоці застосовувати аналітичні таблиці з короткими коментарями або аналізом даних, включаючи прогноз розвитку подій чи динаміку показників. Класична модель, яка забезпечить формування інформації, необхідної для прийняття підприємством належних управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику, повинна вирішу-

вати наступні задачі:

1. Інформація повинна забезпечити об'єктивність і адекватність фінансового регулювання підприємницької діяльності;
2. Структурування даних повинно бути таким, щоб можна було контролювати ризик, який постійно змінюється під впливом динамічного оточення з метою зменшення його негативного впливу;
3. Організація діяльності підприємства, а також пов'язані з нею мінімальні витрати, повинні мати оптимальний характер.

Література

1. Баззел Р., Кокс Д.г Браун Р. Інформація й ризик в маркетинге / Пер. с англ. под ред. М.Р. Ефимовой. — М.: Фимстатинформ, 1993., 452 с.
2. Беляков А.В. Банковские риски: проблема учета, управления и регулирования. — М.: БДЦ пресе, 2003. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності. Проблеми аналізу— К.: Зв'язок, 2000., - с. 47-49.
3. Лафта Дж. К. Управленческие решения: Учебное пособие. — М.: Центр зкономики й маркетинга, 2002., - 129 с.
4. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдер. И.И. Мазура. — 3-е изд. — М.: Омега — Львів, 2005.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ПРИ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ломачинська І.В.

Науковий керівник : Матвієнко О.Л., асистент

***Анотація.** У статті досліджено вплив інформаційних систем та інформації зокрема на управління сільськогосподарським підприємством в умовах ринку, вказано певні програми, які допомагають організувати процес управління та описано автоматизоване робоче місце менеджера, що відіграє теж немалу роль в процесі управління.*

***Ключові слова.** Інформаційні системи, інформаційне забезпечення, економічний аналіз, управління підприємством.*

Вступ. Інформаційна система є невід'ємною частиною будь-якої системи управління. З переходом агропромислових об'єктів господарювання України на ринкові відносини, між ними порушився інформаційний взаємозв'язок. Інформація про обсяги виробництва, реалізацію продукції, витрати, доходи, ціни, зарплату, технологію, обслуговуючий персонал, організацію управління в підприємстві є недоступною для багатьох виробників продукції та науковців і вважається комерційною таємницею, пізнання якої може призвести до втрати конкурентних переваг, спричинити негативні наслідки в розвитку економіки підприємства. У зв'язку з цим виникає проблема управління сільськогосподарським підприємством в умовах змін і невизначеності, з позиції інформованості про діяльність для прийняття управлінських рішень його розвитку, яка нині набуває актуальності і потребує розв'язання.

Необхідність застосування інформаційних технологій в управлінні на більшості сільськогосподарських підприємствах та і багатьох інших, пов'язана зі значним зростанням обсягу інформації, а також - складними економічними зв'язками.

До питання застосування нових інформаційних систем та технологій в управлінні сільськогосподарської діяльності зверталися в свої наукових працях такі вчені як, Г.С. Тесленко, В.І. Гордієнко, П.М. Сорока та інші.

Метою даної роботи є розгляд новітніх програмних продуктів для здійснення економічного аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств з метою прийняття правильних та оптимальних управлінських рішень щодо управління підприємством в умовах ринку.

Виклад основного матеріалу. Використання економіко-математичних моделей в управлінській діяльності набуло значного поширення, а ефективний аналіз неможливий без використання новітніх інформаційних систем.

Планування виробничої діяльності пов'язане з майбутнім, а модель дає можливість управлінському персоналу відтворити очікувану реальність. Бурхливий розвиток інформаційних систем і технологій, а також обчислювальної техніки надає експертам широкі можливості для створення все більш ефективних моделей і прийняття найоптимальніших управлінських рішень.

Вся інформація складає єдину інформаційну базу, яка знаходиться в пам'яті комп'ютера, завданнями якої є:

- 1.Формування та надання повної інформації про соціально-економічний розвиток як самого підприємства, так і держави в цілому для прийняття управлінських рішень;
- 2.Оцінювання і визначення факторів соціально-економічного розвитку;
- 3.Забезпечення поточного, оперативного та стратегічного управління розвитком підприємства.

З точки зору впливу (прямо чи опосередковано) та значущості інформації в управлінні соціально-економічним розвитком підприємства всі інформаційні джерела можна розділити на первинну та вторинну інформацію. Первинна інформація – це дані, що отримані в результаті спеціально проведених досліджень для розв'язання конкретної проблеми стосовно розвитку підприємства. Вторинна інформація не пов'язана з якоюсь конкретною метою, а містить узагальнюючі дані (наприклад, характеристика кон'юнктури ринку).